

BOGDAN PETRICEICU HASDEU

SCRIERI

*Ediție îngrijită
de
STANCU ILIN și I. OPRIȘAN*

BOGDAN PETRICEICU HASDEU

SCRIERI

Volumul 20

ARHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI
Colecțiune critică de documente asupra trecutului român, începând
de la timpii cei mai depărtați și până la anul 1800

*Ediție critică
de I. OPRIȘAN*

Notă: specificarea unor dări; ceva pentru istoria lui Stroici; uă allusione la hamamul Arbore; ceva pentru biografia lui Miron Burmowski; despre moșie alle orașelor; topografia Iașului; invasiunea tătaro-cozacă in Moldova.

NO. 340.

Fără locū, 1618, martiū 30.

Actū, prin care Radu-vodă, domnūl Moldovei, dăruiesce lui Condrea ex-camarasu satulū Șivița.

Notă: pustiirea satelorū prin invasiuni tatare, perderea dreptului de proprietate prin ne-usū de 25 de anni.

CUPRINS

<i>Corpusul național de documente istorice pus în circulație de B.P. Hasdeu (I. Opreșan) .....</i>	5
<i>Notă asupra ediției (I.O.) .....</i>	9
ARHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI. Tom 1. Partea 1	11
ARHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI. Tom 1. Partea 2	193
NOTE ȘI COMENTARIII	417

și mai ales specialiștii în primul rând români, de pe ambele maluri ale Prutului, să ceară în profunzime cele cel puțin „500 de documente fundamentale ale istoriei naționale”, pe care B.P. Hasdeu menționa că le-a inclus în *Arhiva istorică a României*.

Avându-le oricând la îndemână, specialiștii vor săpa și mai adânc nu atât ceea ce ne separă pe unii de alții, ci îndeosebi ceea ce ne unește într-un bloc monolit de limbă și simțire.

Încât nu putem decât să mulțumim Editurii Știința că a întrezărit acest element și se grăbește să-l facă cunoscut tuturor celor care simt și gândesc la fel. Dar și specialiștilor străini, interesați de trecutul nostru istoric în corelație cu istoria larg europeană.

I.O.

ARHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI

Tom I. Partea 1

INTRODUCEREA

Arhiva istorică a României este menită a reproduce cu timpul, treptat, unul câte unul, toate documentele inedite sîu publicate, pămîntene și străine, priivitorie la istoria română, de la epoca cea mai vechiă și pîne la anulul 1800 exclusiv.

Pentru a satisface unu planu atăt de vastu, și care ori-și-cum necessităză uă lungă seriă de anni, redacțiunea se credu datōriă de a adopta următōriile regule de clasificatiune, cari sã-i permittă de a utiliza preeăt se pōte mai multu miculū spatiu allu acestei publicațiuni.

1. Documente inedite ne-române.

Unele atari se voru publica in testu și in traducere.

În priivinta documentelorū slave, cari facu cea mai mare și cea mai importantă parte a acestei secțiuni, suntemu siliți de a urma essemplulu lui Venelin, substituându lectura întrégă abbreviațiunilorū și supra-litterelorū, întrebuintate în ortografia cirilică: ne scusă lipsa mișu-lōcelorū tipografice.

Documentele slave din arhivele nōstre sunt de multe ori insoțite de traduceri officiali, făcute în diferite timpuri pentru limpederea processelorū, pentru trebuința proprietarilorū sēu pentru confecționarea codicilorū monastiresci. Nu ne-amū credutū iertatū de a ne basa pe unele asemenea, mai totū-d'a-una neglijinți, ca ori-ce lucrare circumstanțiale; ci ne-amū împussū datoria de a retraduce testulū.

2. Documente inedite române.

Acestea voru fi reproduse cu slove cirilice, întocmai dupe ortografia originală, înse fără abbreviațiuni și supra-litere, exclusiv pōnē la anulul 1700; pentru ca astū-feliu sã putemu judeca mai cu ușurință despre ideele grammaticali și pronunțarea străbunilorū nostri, în deosebite epoce și provincie.

Documentele de ntre 1700 1800 se voru transeri cu ortografia modernă latino-română, ca unele ce nu mai presintă interessulū autenticății.

3. Documente publicate ne-române.

Imprăstiate în diferite și numeroșe colecțiuni și scrieri russe, polone, germane, etc., acestū feliu de documente sunt pre-pușinū cunnoscute Romānilorū în genere, și chiarū istoricilorū nostri în speciă, cari nu pre sunt poligloți.

Așa dērō, redacțiunea socotesce, că va face unu serviciu vederatū și însemnatū, vulgarisāndū prin traduceri tōte acele documente, fōră înse ca sã aibă nevoiă de a reproduce și testurile lorū, deja publicate uă dată și cari se voru putē consulta ori-și-cāndū în cărțile respective.

4. Documente publicate române.

În respectulū acestorū ne vomu mărgini de a cita edițiunea lorū, fără a le mai retipări, cărțile române fiindū pre-bine cunnoscute.

Ne vomu abbate de la acestă regulă numai în duō casuri:

Dēca documentulū e publicatū într' uă carte română vechiă și rară, și nu s'a mai reproducū de atunci încōce;

Dēca ne va fi cu puțință de a proba, prin inspecțiunea originalului, greșellile și necessitățile reproducerii.

5. Fragmente documentali.

Mai multe documente străine, fōră a se relata în întregulū lorū la istoria română, totū meō cupprindū în elle passagie, mai multu sēu mai pușinū întinse, de prima însemnătate pentru studiulū trecutului nostru.

Redacțiunea a luatū de principiu de a nu reproduce din unele atari documente, decătū numai cea ce se află în veri-uă legătură, mediată sēu imediată, cu ținta acestei publicațiuni.

Uă colecțiune de documente este ca și oricare altă colecțiune: ca unu cabinetu numismaticu, ca unu erbariu, ca unu museu... Nu adjuge de a aduna unu numărū cātū de mare într' uă ordine potrivită și într' unu spatiu comparativeminte fōrte micu, ci încō, și mai cu sēmă, se cere de a arreta sensulū și importanța obiectelorū adunate.

Ce pōte fi unu cabinetu numismaticu, în care monetele și medaliele nu voru fi descifrate și inscrisse? ce pōte fi unu erbariu, în care veți vedē schelette botanice neesplicate? ce pōte fi unu museu fōră catalogu, fōră cuvenită lumină, fōră unu bunu *cicerone*?

Așa dērō, a doua îngrijire principală a redacțiunii trebue să fie, firesce, commentațiunea documentelorū, suppose publicării. Inse, tocmai aci este și greutatea cea mai mare. Illustravomū edițiunea nōstră prin nesce note benedictine, făcēndū dissertațiuni assupra fie-cării virgule? Dērō atunci nu numai că se va perde economia spatiului, ci mai allessū atunci persōna redactoriului, cu tōtă fiabilitatea sea, va supplanta monumentele epocelorū: pentru uă pagină de documentu veți căpeta șapte pagine de observațiuni individuali!

Credem, că am reușit a înlătura ou deseversire această neconveniință, adoptând un sistem commentativ, alle cărui puncturi cardmali sunt următoarele:

Unicul mișu-locu autenticu de a studia limba română în formele sêlle pônê la diumêtatea secolului XVI, sunt crisôvele slave, în cari străbunii nostri furișau tot-d'a-una câte unu cuvêntu românû, mai cu sêmă reproducêndu numile proprie personali sêu locali.

Astû-feliu, bună-ôră, într'unu documêntu slavû de la Alessandru cellu Bunû, găsiți numele unui boeriu: Limba Dulce; într'unu documêntu de la Stefanû cellu Mare vê întimpinâ numele unei localități: Fântâna Albișoara; și așa mai departe.

Publicându originalile slave, redacțiunea va atrage atențiunea asupra unor atari remâșițe limbistice prin tipărirea lorû cu litere *rârîte*. În așa chipû, chiarû unu lectorû lipsitû de cunnoscînța limbii slave, totû încô va fi pussû în stare de a putê utiliza citirea testurilor, basându-se pe unu simplu indice tipograficû, pe uâ distincțiune curatû plastică.

2.

Documentele nôstre cupprindû uâ summă de noțiuni asupra instituțiunilorû, obiceielorû, evinimentelorû istorice străbune, prețioșe materialuri pentru uâ enciclopediă națională, cari cu anevoiă s'arû putê cullege de pe aiurca.

Tôte passagiile de acestû caracterû, le vomû destinge în publicațiunea nôstră, în testurile și traducerile române, tipărindu-le cu litere cursive, încâtû cititorulû să fie înlesnitû în mediațiunile sêlle asupra trecutului țerei, sciêndû unde anume cată să-și oprêscă și să-și concentre atențiunea.

Comentariile lungi asupra unor atari passagii arû fi cu atâtû mai de prisosû, că, affără de spațiulû zădărnicitû, elle arû mai trebuî mereu repețițe, cu monotoniă, la totû documêntulû, în care ne-arû întelni nesce circumstanțe identice.

3.

Acellu-și temeiu, ce ne face d'a tipări cu litere *rârîte* cuvintele românesci din documentele slave, și cu litere *cursive* passagiile etnografice din documentele românesci originali și traduse; acellu-și temeiu ne îndemnâ de a deosebi în aceste din urmă, prin litere *compacte*, tôte numile proprie personali și locali, cari nu potû a nu fi de uâ mare importanță pentru istoria biografică și topografică a României.

4.

Singurul punctu, unde va appare, de necesitate, individualitatea redacțiunii, sunt summariele documentelorû, din a cărorû inspecțiune lectorulû va căpeta uâ ideă sintetică despre cupprinsulû actului, unde se găsesce, locul emanării, data lunară și annuară, materia pe care e scrisû: pergamenă, hârtiă, etc.

Redacțiunea credu înoportunû de a comunica pônê și messura documêntului în centimetre seu numerulû rândurilorû, precum se face în unele colecțiuni: nu ni este datû de a putê întellege utilitatea unei asemenea geometrie, affără numai de duo casuri extreme de cinocitate: cândû documêntulû e pré micû, sêu cândû este pré mare.

Publicațiunea nôstră va presinta pe totû amulû câte unu tomû de documente, allû cărui volumû, ce-va ca de 420 de pagine, va avê trebuință naturalminte, de indici, pentru a înlesni consultarea lui în împrejurări speciale.

Acele indici, coordonnate în șirulû alfabetului și cu arretarea paginelorû respective, vom fi redesse, se'nțellege de la sine, pe basea regulelorû, specificate mai susû, și anume:

1. Unû indice limbisticû, cu enumerațiunea cuvintelorû române din documentele slave;
2. Unû indice onamisticû, cu enumerațiunea totorû numilorû proprie personali și locali;
3. Unû indice etnograficû (*index rerum*), cu enumerațiunea totorû instituțiunilorû, obiceielorû, evinimentelorû istorice;
4. Unû indice cronologicû, prin care se va corree neadajunsulû de a se publica documentele fără ordinea datelorû...

Credemû că, edificată pe unele așa principie, publicațiunea nôstră va fi departe de a admite superioritatea ori-și-carii alte colecțiuni documentali europene, din câte ni sunt cunnoscute.

Vomû încheia adaugândû, că planulû, pe temeiulû cărui amû contractatû cu Ministeriulû Justiției, Cultelorû și Instrucțiunii Publice, redegerea acestei colecțiuni, este curatû testuale, lara nici unu amestecû de paleografă, care arû necessita deosebite cheltueli *litografice*. Va dêrê, pônê la uâ dispozițiune ulterioăriă speciale, cu tótâ părerea de reû din parte ne, antemû împedecați de a orna această edițiune cu modeluri de scrisû în diferite timpuri, cu scalliturile domnilorû și ômenilorû mari, cu semnele de fabrică alle hârtierorû, cu reproducerea pecețilorû, etc.

Documente inedite in limbi străine

NO. 1.

Fără locū și dată, pergamenă.

† Eū **Iónne Mircea**, mare voevodū și domnū a tótă țerra ungro-română și allū părților de peste munți.

Dat'a domnia mea credința și suffletulū domniei melle tuturorū neguțitorilorū și purgarilorū din țerra părintelui și fratelui domniei melle Vladislavū regele de la Leopole și purgarilorū din țerra fratelui domniei melle marele principe Vitoldū, cum că să aibe voia de a veni în țerra domniei melle cu mărfurile lorū, fiindu-le venirea slobodă pe credința și suffletulū domniei melle, cu uă avere câtū de multă, fie măcarū cu nenumeratele nenumeratelorū, cu miiele miielorū de întimerice; și numai într'unū locū, unde le va fi deslegarea mărfurilororū, la Tergovisce, acollo să plătească vamă, și apoi să-și cumpere ce vorū poffi; ărō din marfa lorū domnia mea își va cumpera ce-și va allege, și după aceea ei să fie slobodī de a îmbla în tótă țerra și provincia domniei melle, vindēndū și cumperāndū, prin tôte orașele, prin tôte schellele de pe Dunăre, începēndū de la Porțile-de-ferrū și chiarū pōnē la Brăila, și prin tôte căile din munți, și nicăiri să nu plătească vamă, nici într'unū tērgū și nici într'uă schelle; și unde vama va fi arendatā de către domnia mea, acollo vameșulū să nu cetece a-i vămui, ci să punā pe socotēlla domniei melle, ărō unde nu va fi arendatā, acollo nici să caute mărfurile lorū. Oricine arū necinsti acestū crisovū allū domniei melle, va sufferi multā mânia de la domnia mea, ca neaseulătoriu acestui crisovū allū domniei melle.

† Iónne Mircea Voevodu cu mila lui D-đeu Domnū.

NO. 2.

Sucēva, 1438, Februariū 17, pergamenă.

† Cu mila lui D-đeu noi **Ilia** voevodū domnūlū țerei **Moldovei** și fratele domniei mele **Stefanū** voevodū.

Facemū cunnoscutū cu acēstā carte a nōstrā tutorū cine o va vedē seū o va auđi citindu-se, cum că acestū adeveratū allū nostru credinciosū servū și boierū panū **Comarici**, ni-a slugitū cu drēptā și credinciosā slujbā; pentru aceea și noi, vedēndu-i dreptū-credinciosā slujbā cōtra noi, miluitu-l-amū cu deosebita nōstrā milă, și i-amū datū lui duo sate în țerra nōstrā a **Moldovei**, pe lōngā movila lui *Iacșa*, anume **Jidescii** și **Averescii**, ca să-i fie lui uricū și cu totū venitulū, și fiilorū lui, și frațilorū lui, și nepoțilorū lui, și strānepoțilorū lui, și prestrānepoțilorū lui, și la totū nēmulū lui, *cine se va alege mai de aprōpe nestrāmutatū* nici uă datā în vecii vecilorū, cu tôte hotarele *betrane celle din vechime locuite*; și spre acēsta este credința domnielorū nōstre cellorū mai susū scrise **Ilia** voevodū și fratele nostru **Stefanū** voevodū, și credința preiubitului *fiū allū domniei melle Romanū*, și credința tuturorū copiilorū nostri, și credința panului **Giurgiu Fratovschi** cu copiii lui, credința panului **Vēlcea** cu copiii lui, credința panului **Isaia** cu copiii lui, credința panului **Petru Gudici** vornicū cu copiii lui, credința panului **Cristea** cu copiii lui, credința panului **Bērlici** și credința panului **Mihailū Popșa** cu copiii lorū, credința panului **Stefulū** fiulū lui **Jumetate** și a fratelui seū panū **Māndru** și a copiilorū lorū, credința panului **Duma Dulcesculū** și a fratelui seū panū **Mircea** cu copiii lorū, credința panului **Lazorū** și a fratelui seū panū **Stanciulū** postelnicū cu copiii lorū, credința panului **Pietrea** și credința panului **Duma Cerni** (negrulū) vornicū cu copiii lorū, credința panului **Petru** spatariu, credința panului **Foru**, credința panului **Cosma** fiulū lui **Șandru**, credința panului **Manoilū Grecinū** (Greculū), credința panului (*sic*) credința panului **Bieloșu** ciasnicū, credința panului **Berindeiu** stolnicū, credința panului **Alexandru** spatariu, credința panului **Stanciulū** comisū, credința boierilorū nostri moldovenesci mari și micī; ărō după mōrtea nōstrā pe cine va allege D-đeu a fi Domnū, dintre copiii nostri, seū dintre... seū din nēmulū nostru, seū... să nu strāmute dania și întāritura nōstrā, ei s'o mai confirme și s'o mai întārească, pentru că datu-le-am noi pentru a lorū dreptū-credinciosā slujbā; și spre mai mare tariā poruncit'amū slugei nōstre, credinciosului **Denisū** logofētū, de a anina pecetea nōstrā către acēstā carte a nōstrā. În **Sucēva** anulū 6946 Februariu 17. †

NO. 3.

Bucuresei, 1490, Iuliū 26, pergamenă.

† Întru Cristū D-đeu pre-credinciosulū și pre-piosulū și de Cristū-ubitorū, și *autocratū* **Iónne Vladū** voevodū și Domnū, fiulū marelui **Vladū** voevodū, cu mila lui D-đeu și cu d-đeșca grațiā stāpānindū și

domniindă totă țerra **Ungro-română**, încă și allu părților de peste munți, allu **Amlaşului** și allu **Făgăraşului** *duce*.

Am bine-voitū domnia mea, cu a mea bunăvoință, din pura și luminata animă a domniei melle, și dat-am acestū de faciă pré-cinstitū și pré-frumosū și pré-respectatū crisovū allū domniei melle, care este mai pre susū de ori-și-cari alte cinstite daruri, respectabilei dregotoriu allū domniei melle, *afflătoriu la curtea domniei melle*, jupânului **Lațco** cu fiii lui, și cu nepoții lui de frate, jupânul **Lupulū** și jupânul **Andrianū** cu fiii lorū, ca să le fiă lorū satele anume: din **Ohaba** oculul **Tismenei** uă jumetate, și din **Petreni** uă jumetate, cari le suntū lorū moșie vechi și drepte; éró satulū **Topescii** să le fie întregū, fiindū-că illū schimbbase uă datā jupânulū **Stanislavū**-cluciarū cu jupânulū **Stanū**-stolnicū, dāndu-i în schimbū satulū **Mihăilescii** încō în ȕillele lui **Radu**-voevodū, și apoi însuși jupânului **Lațco** illū *cumperā dreptū 1300 aspri* de la **Manea** fiulū lui **Barbu**(*), mai pe urmă a venitū jupânulū **Lațco** înainte domniei melle de și-a regulatū pe nepoții sei de frate jupânulū **Andrianū** și jupânulū **Lupulū**, dāndu-le jumetatea **Ohabei** ocululū **Tismenei** și jumetatea **Petrenilorū**, și totū satulū **Topescii**, *ca să fie frați nedespărțiți, éré ori-cui din ei se va prileji a muri ma' nainte de cei-l'altī, să nu se vinđă partea lui, ci să trecā la cei remași, dāndu-se domniei melle unū callū bunū*; deci dérā le-amū datū și domnia mea ca să le fie lorū moșiā ohaynicā, lorū, și fiilorūlorū, și nepoților lorū, și strănepoților lorū, de nemine atinsā, dupre otārirea domniei melle, scutindu-se de *vama oilorū* și de *vama porcilorū*, și de *albinăritū*, și de *găletăritū*, de *decime*, de *vinăriciu*, de *globe*, de *podvedī*, de *olace*, mai pe scurtū de *orice slujbe și dări mari și mici, câte se obicinuescū în autonoma țerrā și provincia* a domniei melle; și nemine să nu cude a bāntui acelle sate, nici *judeci*, nici *birari*, nici *globași*, nici ori-care altulū din *boierii și dregotorii domniei melle, cari se trimittū după adjutorințele și trebile domniei melle*; căci ori-cine s'arū încerca a le bāntui, séu a le zādārnici măcarū cātū unū firū de pērū, acellū-a va sufferi mult reu și multā mânia de la domnia mea, ca unū necredinciosū și călcătorū allū acestei porunce a domniei melle. Mai pune blāstemū domnia mea, că pe ori-cine illū va allege D-ȕeū de a fi domnū Țerrei Romānesci, fiā din rodulū animei domniei melle, *fie din nēmulū domniei melle, fie chiarū din peccatele nōstre unū altū nēmū*, acella să socotescā și să rennoescā și să întārescā acestā poruncā a domniei mele, pentru ca astū-feliū și D-ȕeū să-lū socotescā și să-lū întārescā și să-lū păstreze în domnia lui; éró de nu va socoti și nu va rennoi și nu va întāri, ci

(*) Crisovulū nu lāmuresce aci, în ce modū satulū Topescii trecu de la Stanislavū-cluceriulū către Manea fiulū lui Barbu (*n.a.*).

va lovi și va risipi acestā poruncā a domniei melle, atunci și D-ȕeū să-lū perđā și să-lū ueciđā, aici cu trupulū éró în véculū viitoriu cu suffletulū, și va aibe totū uā parte cu Iuda și cu Ariū, și cu acei Ovrei, ce strigarā contra lui Cristū, D-ȕeū și Māntuitoriu allū nostru: sāngele lui assupra lorū și assupra copiilorū lorū, cea ce și este și va fi în veci. Amin, Marturi: jupānulū **Dragomirū Udrisce**, jupānulū **Nēgoe** allū lui **Borce**, jupānulū **Drăghiei** allū lui **Stoica**, jupānulū **Pērvulū** vornicū, jupānulū **Stoico** logoletu, **Danciulū** comisū, **Albulū** stolnicū, **Dimitru** pāharnicū, **Vladislavū** spatariu, **Stoico** vistiariu, **Nēgū** și **Dragomirū** stratormici, și cū **Corlatū** care am scrissū în *capitalea Bucurescii*, în luna Iuliū 26 ȕille anulū 6998.

† Iōnne Vladū Voevodū cu mila lui D-ȕeū Domnū.

NO. 4.

Hārlēū, fără annū, Genariū 15, hārțiā.

† **Bogdanū** voevodū, cu mila lui D-ȕeū Domnulū ȕerrei Moldovei.

Scrimū cōtrā panulū burgmistru și cōtrā toți consiliarii mai mari din **Leopole**, *dragii nostri amici*. Înscințāmū pe grațiele vōstre, că încō de când era panulū **Isacū** vameșū în **Sucēva**, garantat'a ellū lui...din **Leopole** pentru **Antoniū** totū din **Leopole summa de 87 zlofi unguresci, socotiți cate 57 aspri zlotulū, dupre cursulū vāmei; dupō aceia panulū **Isacū** deși nu înceta de a trimitte la voi scrisori alle nōstre, dérō grațiele vōstre totū nu i-ați făcutū nici uā dreptate; mai pe urmă *mers'a ellū singurū din parte-ne ambassadorū la regele* și v'a addussū uā poruncā de la însuși regele, și voi nici atunci n'ați pussū la calle împlinirea datoriei; *deci acuma noi amū poruncitū și amū învoitū panului logofētū Isacū ca să-și împlinescā ellū banii de la ori-cine îi va da mâna*; și așa dérō, gāssindū de uā cam datā pe **Bartoșū** fiulū panului **Martinū** de la **Leopole**, panulū logofētū apucat'a de la ellū acei bani *87 zlofi unguresci socotiți cate 57 aspri zlotulū, dupre cursulū vāmei*. Deci, să bine-voiți, grațiele vōstre, de a îndestulla înșivē pe cetățenulū vostru **Bartoșū** fiulū panului **Martinū**, ca să nu remānā pāgubașū din pricina acellui *coțcariu*, despre care sciți și grațiele vōstre, cum ne era datoriu și cum *în trei rēnduri* venisse panulū **Isacū** la grațiele vōstre cu scrisori alle sēlle proprie și altele din parte-ne, fără ca să i se fi făcutū platā. Scrissū în **Hārlēū**. Genariū 15.**

Scrisam cū Tudor de Voinești cesta al meu zăpis cum să știe cum sintū detoriū jupânului Mihailū aspri (7700) și i sintū detoriū de multă vria-me de suntū la (8) ani de cândū i sintū detoriū acești aspri și mi-aū pus zi de multia ori, iar acmū iar m-amū rugat de mi-a pus z[i]ua la sfeti Dimitrie, să-i plătescū aspri la zi, iar să nu-i voiū putia plăti aspri la zi, iar eu să-i fiū rumānū cu feciorii mei și cu toată moșia mea, și mărturie am pus, și am scris denainte cestor oameni buni, anume Rusul de Bogățeseii i Prāvul de Juguru, i Tudor logofetul de Vlădești, i Gherghe i pan armaș și scriș, eū Dumitru log. de Săltruc scris luna Maiu de (25) den anul (1610).

NO. 6.

Tergovisce, 1627, Iuliu 24, hărtiă.

† Adecă eu Dobra, fata Barbului de Voinești, scriū și mărturisescū, cu acesta al meu zăpis, cum să se știe că am vândut jupânului Hrizei marele logofăt, toată partea mea de ocină de în Voinești de în hotar până în hotar, drept (6000) de bani, și o am vândut de a mea bună voie fără de nici o silă, cu știrea tuturor megiașilor, de în sus și de în jos, și de împrejurul locului, ca să-i fie domniei lui moșie ohabnică, și aū fost la această tocmeală mulți oameni buni mărturie anume de în Săteni unchiașul Vintilă și de în Târgoviște Pan armașul și feciorul lui Dumitru, și de în Piatrar popa Pătru, și popa Necula și popa Radul, și Stroe, și de în Căndești Ioanul Sărbului, și de în Gemenele Ivan și de în Trăgoviste Zlate Cizmariul, și Ducul și de în Voinești Tatul, și am scris eū Udrishte Năsturel de Fierești în oraș în Trăgoviste în luna lu iulie în ed. (24) de zile, anul (1627).

Vintilă ot Săteni, Nedeleu portarul, eū Dobra fata Barbului, Pan armașul, eū pop Vasilie Drăncescul mărturie, eū Mina zugraf încă și eū.

Fragmente documentali

NO. 7.

Cracovia, 1511, Apriliu 2.

Regele Sigismundū cōtră Iōnne Wilczek, arhiepiscopulū Leopolei.

Aflāma, cā popi Rusnecilorū (popones Ruthenorum), sub pretestulū luării hirotoniei, arū obicinū de a face excursiuni în Moldova și în alte părți străine, povestindū acollo dușmanilorū felurite lucruri despre starea

Poloniei, și trădândū astū-feliu regatulū. Creștendu-se una ca asta a fi periculosū patriei, catā a se lua messuri, ca acei popi să nu se sacreze dupre ritulū lorū aiurea, decâtū numai de la vladnicii (apud vladicas) locuitori în Polonia. De acea vē indemnāmū de a pune la calle în diocesea prē-sântiei vōstre, ca nemine să nu mai culede de a lua hirotonia în străinătate, sub pedēpsa perderii darului și chiarū a capului...

Documente publicate in limbe străine

NO. 8.

Cracovia, 1523, fără dată lunară.

Domnulū meu **Stefanū** vodă, prietenulū mării vōstre, precum în ren-durile trecute, astū-feliu și acuma, vē trimmitte vorbă și ammintire despre pagāni, cum battū creștinătatea, cum o appesă, cum îi răpescū pământuri, lovescū și cupprindū orașe; pe cându noi, creștinimea, nici cā ne gândimū la imeltirile lorū.

Adduceți-vē aminte, bună-ōră, cele întemplate annū regatulū ungu-rescū. Venindū **Turcii** cu multe puteri, încungiurarō și dobândirō cetatea **Belgradului**, care ne era ca uā pōrtă închissă contra pāgānilorū, și pe care deschidēnd o lorū D-deū pentru pedēpsa peccatelor nōstre, etā cā-i vedemū acum stāpānindū și alte orașe, robindū țerra serbescă și mai cāte alte locuri de prin pregiurū.

Totuși, apperarea arū fi fostū cu putință, să se fi pregătītū și să fi fostū cu pază regele ungurescū cu consiliarii sei; cāci mării sea Domnul meu, cum afflase de mișcarea **Turcilor** asupra regatulū ungurescū, îndatā a și inceputū a da sciri peste sciri la mării sea regele, și la voevodulū **Transilvaniei**, îndemnāndū-i să fie gata și luători-aminte, să-și întărăscă oștile și cetățile, să însciințeze și pe cei-alți domni creștini rugāndu-i pentru adjutōrie... și adjutōrie le-arū și fi venitū; dērō nu voirō să ne cređā, și de accia sciți la ce sfērșitū addusserō pe mările lorū nepesarea și imprudința!

*Ambassadoriulū Domnului meu se affla la curtea sultanului tocmai at-nunci cândū acestū a se gătia cu resboiu asupra Belgradului. Mai nainte de a-lū congedia, vorbitu-i-a Peri-pașa în următorulū chipū: „spune Domnului teū **Stefanū** ca să essecute ori-ce poruncă îi va da sultanulū, și numai așa se va bucura de grația imperătescă”. Înțelegēndū fōrte bine ce scopū potū avē unele atari cuvinte, Domnulū meu și cu totū divanulū (hospodarowy nassem y radzie yeho) stăturā pe gânduri: ce-i de făcutū? Apoi m grabā strinserā oștea de o spediarā contra **Tătarilorū** pentru ca astū-feliu maria sea să aibā scusă înaintea sultanului de lipsa omenilorū.*